

Menno Tamminga: Vrijheid staat in jullie naam, VVD en PVV. Geef de burger dan ook meer financiële vrijheid

Posted on 21 januari 2025 by Menno Tamminga

De publicatie van de eerste voorjaarsnota van het kabinet-Schoof is nog maanden weg, maar de coalitiepartijen laten het vertrouwde verbale wapengekletter horen.

Hoeveel meer uitgaven moet de rijksoverheid doen en wat is het maximale financieringstekort waarmee het kabinet kan wegkomen? Het tekort schuurt in de ramingen langs de grens van de Europese norm van maximaal 3 procent van de nationale economische productie van goederen en diensten (bbp). Al wijst de werkelijkheid nu op een veel lager tekort. Dat is gezien de verhitte economie ook maar het beste. De economie redt zichzelf.

In de uitverkoop

Maar in politiek Den Haag willen partijen graag meer geld uitgeven. Dus is de vraag toch: met welk begrotingstekort kan minister van Financiën Eelco Heinen (VVD) wegkomen voordat beleggers Nederlandse staatsobligaties in de uitverkoop gooien omdat ze geen vertrouwen meer hebben in stabiel begrotingsbeleid. Zoals zij dat de afgelopen jaren twee keer gedaan hebben met Engels staatspapier en recent ook met Franse staatsobligaties. Gevolg: de rente stijgt, de overheid is duurder uit bij het lenen van geld.

De vier coalitiepartijen hebben hun uitgangspunt in de onderhandelingen ingenomen. BBB waarschuwt, kort gezegd, voor maatregelen die de economie kapot bezuinigen.

Dat standpunt staat haaks op de economische realiteit. De werkloosheid is laag. De reële loonstijgingen zijn als gevolg van schreeuwende personeelstekorten in decennia niet zo hoog geweest. De inflatie is dankzij hogere lonen, winsten én overheidsheffingen hardnekkig hoog: 4,1 procent. Europees gemiddelde: 2,4 procent.

De PVV verzet zich tegen extra uitgaven voor Oekraïne en klimaatpolitiek, want, aldus fractievoorzitter Geert Wilders: ‘Het gaat ons om het belang van de portemonnee van de Nederlandse burger.’ Deze prioriteit is gezien de verkiezingsoverwinning van de PVV begrijpelijk, maar verhoudt zich ook ongemakkelijk met de realiteit. Tenzij het een oproep is aan de vakbeweging om hogere looneisen te stellen die doorwerken in loonstrookjes, sociale uitkeringen en AOW. Maar daar zijn ook andere oplossingen voor.

Hand op de knip

NSC blijft trouw aan zijn kennis en kunde en kijkt achter de schermen waar ambtenaren sleutelen aan de ramingen voor de rijksbegroting. Partijleider Pieter Omtzigt wil, terecht, een eind aan de praktijk van sombere inkomstenramingen die vervolgens royale opbrengsten blijken te zijn. Dat leidt tot onnodige politieke confrontaties en onnodige bezuinigingen.

Ook de VVD is trouw. Hand op de knip. Zuinige VVD-ministers van Financiën zijn

populaire ministers van Financiën.

De vier partijen voeren een oud debat. In 2012 viel het kabinet RutteEen omdat gedoogpartner PVV geen extra bezuinigingen wilde. Of deze vier partijen er straks uitkomen is speculatie.

167 miljard mislopen

Maar zeker is wel dat ze zichzelf én de burger tekort doen. Je kunt namelijk op meer manieren naar de rijksbegroting kijken dan alleen door het sleutelgat van uitgaven en begrotingstekort.

De eerste manier is niet de zichtbare uitgaven en inkomsten analyseren, maar de onzichtbare. Dat klinkt raadselachtig, maar de relevante cijfers zijn gewoon openbaar. Ze staan in bijlage 10 van de Miljoenennota. Dit jaar loopt de rijksoverheid ruim 167 miljard euro mis als gevolg van fiscale subsidies aan burgers en bedrijven. Dat bedrag komt overeen met bijna 15 procent van ons bbp.

Ministers onderhandelen tot diep in de nacht over acties om het begrotingstekort onder 3 procent te houden, en hier ligt 15 procent. Onder de (grote) fiscale subsidies zijn de hypotheekrenteaftrek, verder zijn er klimaat- en milieusubsidies, de belastingkorting voor buitenlandse kenniswerkers (expatregeling) en de vrijstelling van verbruiksbelasting op melk.

Elk jaar worden een aantal fiscale regelingen geëvalueerd. Maar afschaffen blijkt ook bij negatieve uitkomsten lastig. Twee weken geleden keek het Centraal Planbureau naar subsidies voor de woningbouw. De conclusie: het leidt niet altijd tot meer nieuwbouw en het risico is groot dat de subsidies vooral bijdragen aan hogere grondprijzen. Aan deze subsidies wil het kabinet de komende jaren zo'n 5 miljard euro besteden. Waarom? De koopwoningenmarkt is oververhit.

Versobering of afschaffing van de kerstboom aan fiscale regelingen levert geld op. Geld dat besteed kan worden aan extra uitgaven maar ook, en dat lijkt soms wel bijna vergeten, aan verlaging van de belasting- en premiedruk voor de burger. De twee grootste coalitiepartijen hebben beide het woord vrijheid in hun naam, maar deze vrijheid, meer financiële vrijheid voor de burger, is geen prioriteit nummer één.

Lasten, lasten, lasten

Sprekend over financiële vrijheid is het een kleine stap naar de tweede alternatieve manier om de rijksbegroting onder de loep te nemen. Kijk niet naar het begrotingstekort, maar naar de collectieve lastendruk, dat is het totaal van belastingheffingen en premies dat burgers en bedrijven aan de overheid moeten afdragen. Het begrotingstekort is een Europese maatstaf. Koppel daar een Nederlandse maatstaf aan, namelijk de hoogte van de collectieve lasten.

In 1970 was de collectieve lastendruk 35 procent van het bbp. In de daaropvolgende decennia (Den Uyl, Van Agt, Lubbers, Kok, Balkenende) en zeker in de laatste Rutte-jaren ging de druk slingerend omhoog tot bijna 40 procent in 2020/2021. Het kabinet-Schoof koerst af op 39 procent. Bedenk wel: de lastendruk is nog geflatteerd omdat de rijksoverheid een permanent tekort heeft en dus ook geld leent voor de hogere uitgaven.

Een politicus die meer wil doen voor de burgers, moet de lastendruk verlagen. Meer geld in de portemonnee. Dat is pas echt: nieuwe lente, nieuw geluid.

Menno Tamminga *is economisch columnist van Wynia's Week. Eerder was hij redacteur en columnist van Het Financieele Dagblad en van NRC Handelsblad.*

Wynia's Week *verschijnt drie keer per week,* ***156 keer per jaar*** *met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee,* ***ook in het nieuwe jaar 2025****? Hartelijk dank!*